

Apie seriją „Lietuvos valsčiai“

Vienos knygų serijos „Versmės“ leidykla nuo veiklos pradžios 1994-aisiais rengia ir leidžia tik lokalinių monografijų seriją „Lietuvos valsčiai“, skiriamą Lietuvos Tūkstantmečiui, minėtam 2009-aisiais, o pradėdant tais pačiais metais išleisdomis knygomis, nuo 15-osios „Gelvonų“ monografijos, – ir Lietuvos valstybės atkūrimo 100-mečiui, kurį minėsime 2018-aisiais. Kartu monografijos dedikuojamos ir kitoms reikšmingoms valstybės, jos miestų ir miestelių bei kitų šaliai svarbių įvykių sukaktims.

Jau pačioje pasirengimo iškilmingai minėti Lietuvos Tūkstantmetį pradžioje „Lietuvos valsčių“ serija buvo įtraukta į Lietuvos Tūkstantmečio programą, kuriai 1999 m. gruodžio 2 d. pritarė Lietuvos vardo tūkstantmečio valstybinė komisija.

Serijos pavadinimas pasirinktas neatsitiktinai: XIX a. viduryje susiformavę valsčiai iki jų panaikinimo 1950 m. buvo mažiausi ir palyginti stabilūs administraciniai-teritoriniai vienetai, jungę tapačios etninės kultūros žmones (pvz., valsčių ribos paprastai atitiko ir parapijų bendruomenių ribas, ir šnektų ribas).

Remdamiesi žmonių atsiminimais, archyvų duomenimis, mokslo studijomis, kitais rašytiniais šaltiniais bei medžiaga, kiekvieną serijos knygą rašo dideli – iki 115 autorių kolektyvai: žinomi Lietuvos istorikai, archeologai, etnologai, tautosakininkai, kalbininkai, sociologai, gamtininkai, kraštotyrininkai, kraštiečiai ir kiti autoriai. Iš viso serijai jau yra rašę per 1 700 autorių, iš kurių daugiau kaip 350 turi mokslo vardus (žr. www.versme.lt).

„Lietuvos valsčių“ serija – tai daugiatomis vienodos struktūros leidinys apie Lietuvos miestus ir miestelius, kaimus ir vienkiemius, apie jų ir jų apylinkių kraštovaizdžio raidą bei istoriją nuo seniausių laikų iki mūsų dienų, kovas už Nepriklausomybę, apie tradicinę kultūrą, verslus, kalendorinius ir šeimos papročius, papročių teisę, liaudies išmintį, bažnyčias, įžymius žmones, tarmių ir vietos šnektų ypatumus, tautosaką, tautines mažumas, jų papročius ir kt.

Monografija „Endriejavas“, dedikuojama Endriejavo 230 metų sukakčiai, sukančiais knygos išleidimo metais (2010), yra 18-oji „Lietuvos valsčių“ serijoje.

Anksčiau išleistos „Žagarė“ (1-oji serijos monografija; dedikuota Žagarės 800 metų jubiliejui, 1998, 912 p.) – 1-oji knyga Lietuvoje, išleista su oficialiu Lietuvos Tūkstantmečio sukakties minėjimo ženklu-logotipu, „Obeliai. Kriaunos“ (2-oji; Obelių 480 m. sukakčiai, 1998, 864 p.; 2-oji laida – Obelių ir Kriaunų 500 m. jubiliejui, 2009, 1 224 p.), „Plateliai“ (3-ioji; Platelių 550 m. jubiliejui, 1999, 800 p.), „Žiobiškis“ (4-oji; Žiobiškio parapijos 200 m. jubiliejui, 2000, 1 024 p.), „Širvintos“ (5-oji; Širvintų 525 m. sukakčiai, 2000, 776 p.), „Lygumai. Stačiūnai“ (6-oji; Stačiūnų parapijos 90-mečiui, 2001, 896 p.), „Veliuona“ (7-oji; Magdeburgo teisių suteikimo Veliuonai 500 m. jubiliejui, 2001, 1 176 p.), „Raguva“ (8-oji; Raguvos 500 m. jubiliejui, 2001, 1 128 p.), „Seredžius“ (9-oji; Seredžiaus 710 m. sukakčiai, 2003, 1 238 p.), „Kvėdarna“ (10-oji; Kvėdarnos 675 m. sukakčiai, 2004, 1 160 p.), „Papilė“ (11-oji; Papilės 665 m. sukakčiai, I dalis – 2004, 1 082 p., II, III dalys – 2006, 752 p.), „Tauragnai“ (12-oji; Tauragnų 750 m. jubiliejui, 2005, 1 364 p.), „Musninkai. Kernavė. Čiobiškis“ (13-oji; Musninkų 445 m., Kernavės 725 m., Čiobiškio 475 m. sukaktims, 2005, 1 304 p.), „Laukuva“ (14-oji; Laukuvos 750 m. ju-

Atidariusi 11-ąją Vilniaus knygų mugę, Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė, susipažindama su įvairių leidyklų pristatomais leidiniais, aplankė ir „Versmės“ leidyklos „Lietuvos valsčių“ serijos bei jos 400 tomų Baltosios serijos stendą, pabendravo su leidyklos vadovu Petru Jonušu (greta Prezidentės). 2010 m. vasario 18 d. Lietuvos mokslų akademijos fotografės V. Valuckienės nuotr.

Vilniaus knygų mugėje-2010 „Versmės“ leidyklos stendą aplankiusiai Lietuvos Respublikos Prezidentei Daliai Grybauskaitei padovanojome dvi „Lietuvos valsčių“ serijos monografijas, susijusias su Prezidente. Nors pati Jos Ekscelencija yra gimusi ir augusi Vilniuje, jos tėvelis Polikarpas yra kilęs iš Šeduvos, todėl Prezidentei padovanojome gretimo Šeduvai „Baisogalos“ valsčiaus monografiją bei „Nemunėlio Radviliškio“ dar neparašytą baltąją knygą, nes iš šio valsčiaus Latvelių kaimo yra kilusi Prezidentės mama Vitalija (Korsakaitė). Greta Prezidentės – kultūros ministras Remigijus Vilkaitis, už jo Prezidentės atstovas spaudai Linas Balsys (antras iš kairės), Litexpo parodų rūmų direktorius Aloyzas Tarvydas ir šių rūmų Parodų organizavimo ir rinkodaros skyriaus viršininkė Milda Gembickienė. 2010 m. vasario 18 d. J. Kliučiaus nuotr.

biliejui, I dalis – 2005, 924 p., II dalis – 2008, 950 p.), „Gelvonai“ (15-oji; Gelvonų 625 m. sukakčiai, 2009, 1 384 p.), „Baisogala“ (16-oji; Baisogalos 470 m. sukakčiai, 2009, 1 056 p.), „Gruzdžiai“ (17-oji; Gruzdžių 375 m. sukakčiai, I dalis – 2009, 1 000 p.). Bendra visų išleistų 18 monografijų (21 tomo) apimtis, kartu su serijoje nenumeruota, dar plonais viršeliais išleista įžangine knyga „Sintautai. Žvirgždaičiai“ (1996, 430 p.), yra 22 854 puslapiai.

Prasminga Lietuvos pirmojo rašytinio paminėjimo istorijos šaltiniuose Tūkstantmetį sieti su kiek kuklesniais jos miestų ir miestelių jubiliejais ir šias tradiciškai irgi su jų pirmuoju rašytiniu paminėjimu siejamas sukaktis įprasminti taip pat rašytiniu žodžiu – knyga.

Lietuvoje būta daugiau kaip 400 valsčių, kurių vietoje įkurtų dabartinių seniūnijų yra apie tris šimtus. Vildamiesi, kad užteks jėgų nors apie dalį jų išleisti knygas, maloniai kviečiame kultūros ir kitas įstaigas, rajonų savivaldybes, seniūnijas, aktyvius kraštiečius, kraštotyrininkus, patriotus, valstybininkus, kultūrininkus, rėmėjus, visus rašančiuosius neatidėliojant telktis į Lietuvos istorijos ir tradicinės kultūros šimtatomės „Lietuvos valsčių“ serijos kūrėjų – autorių, rengėjų, leidėjų ir rėmėjų būrį – laukia ne vieną dešimtmetį truksiantis didelis prasmingas darbas.

Abi Prezidentei knygų mugėje padovanotos monografijos buvo paženklintos specialiai šiai progai sukurtu vardiniu spaudu

Knygų mugėje prie 400 tomų „Lietuvos valsčių“ Baltosios serijos „Raudų sienos“ įsiamžinusiam Premjerui Andriui Kubiliui (nuotr. centre, su „Baisogalos“ vyr. redaktoriumi dr. Jonu Linkevičiumi ir leidyklos vadovu P. Jonušu) padovanojome 16-ąją „Lietuvos valsčių“ serijos monografiją „Baisogala“ bei dar neparašytą Baltosios serijos „Panemunio“ monografiją (laiko rankose), nes Aukštadovarys, Panemunio valsčiui priklausęs kaimas – A. Kubiliaus tėvelio profesoriaus Vytauto Kubiliaus, daug prisidėjęs ir prie „Lietuvos valsčių“ serijos, gimtinė ir vieta, kurioje prabėgo daug būsimo Premjero vaikystės vasarų. 2010 m. vasario 20 d. J. Kliučiaus nuotr.